

กระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่ เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ปกรณ์ชัย สุพัฒน์¹ วณิชยา โชติศักดิ์² ทิพวรรณ พานเข้ม³ อำนวยติ วงศ์จำปา⁴
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ¹
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ²
อาจารย์สาขาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ³
อาจารย์ สาขาคณิตศาสตร์ วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี⁴
E-mail: ¹Pakornchai.s@sskru.ac.th

วันที่รับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2564

วันที่แก้ไขบทความ: 2 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ: 24 มกราคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยและ 2) นำเสนอความสำเร็จการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็กของเล็กโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ เนื่องจากต้องมีประสบการณ์จึงใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ครอบคลุมบุคลากร จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตในขณะสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า

1) กระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1.1) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก 1.2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 1.3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย 1.4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 1.5) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการ 1.6) ด้านการประเมินพัฒนาการการประเมินพัฒนาการและการเติบโตของเด็ก 1.7) สภาพประเด็นเกี่ยวกับภาระงาน

2) สภาพความสำเร็จด้านการบริหารจัดการในการดูแลเด็กระดับองค์กร ประกอบด้วย 2.1) ผู้บริหารมีการติดตามการทำงาน โดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 2.2) ส่งเสริมเชิงปฏิบัติการในการทำงานเป็นทีมการทำงานร่วมกันร่วมกัน 2.3) วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอและการนำความรู้มาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: แนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติ การปฏิบัติที่เหมาะสม การพัฒนาเด็กปฐมวัย

The process of developing caregivers based on community concepts for appropriate practices for early childhood development Base

PakornChai suphat¹ Wanichaya Cho Tuk² Thippawan Phan Khem³ Anat Wong Champa⁴
Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University¹
Master of Education Program in Educational Research and Evaluation Faculty of Education,
Sisaket Rajabhat University²
Lecturer in Early Childhood, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University³
Lecturer in Mathematics Chanthaburi College of Dramatic Arts⁴
E-mail: ¹Pakornchai.s@sskru.ac.th

Received: February 19, 2021

Revised: December 2, 2021

Accepted: January 24, 2022

Abstract

This research aims to investigate the knowledge and the processes of developing caregivers based on community concepts for appropriate practices for early childhood development Base. This paper is qualitative research that focuses on describing true nature. The author applied Purposive Sampling because informants have to have experience in child care to cover all staff data (20 people). Methods of collecting information included the documents, in-depth interviews and observations while interviewing.

The study results showed that the process of developing child care according to the community concept, which is appropriate for early childhood development, has the essential elements: 1) the issue of building a relationship with children, 2) the issues of building relationships with parents in good cooperation between families, 3) the issue of environmental management to promote health and safety and 4) the issue of organization of the environment to promote a learning environment that promotes early childhood learning to provide the space. 1.5) The issue of learning management that promotes the development organization of learning activities. 1.6) The issue of individual developmental assessment of the children's development and growth. 1.7) The issue of the condition of the workload of child care teachers - who joined this research – take responsibility as caretakers and child development supervisors. In addition, the data analyses also revealed that the conditions of success in managing child care at the organizational level consisted of three main elements. First, the executives have to follow up on their work by focusing on the work of the subordinates. They also need to promote workshops on teamwork and collaboration. Finally, the culture and working atmosphere need to be created to support learning new things, bringing knowledge, and working more effectively.

Keywords: Community Concept, Appropriate practices, Early Childhood Development

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Journal of Man and Society Faculty of Humanities and Social Sciences

บทนำ

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะยาว พ.ศ. 2560–2569 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 30) ที่ได้กำหนดนโยบายที่ได้พัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพโดยมีครอบครัวเป็นแกนหลัก ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็ก หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม ในการจัดบริการและ สิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กตามวัย ทั้งนี้แนวโน้ม ของจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นในแต่ละชุมชนตามแนวนโยบายระดับชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับปัจจุบันที่มุ่งให้ประชากรกลุ่ม อายุ 3-5 ปีได้รับการศึกษาระดับก่อนปฐมศึกษาร้อยละ 100 (สถาบันแห่งชาติเพื่อการ ศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย, 2560: 3) คุณภาพการดำเนินงานของการพัฒนาเด็กเล็กและ การปฏิบัติของครูผู้ดูแลเด็กถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงคุณภาพของการพัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้การปฏิบัติของครูผู้ดูแลเด็กในการตอบสนองเด็กได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมจะ ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็ก (Melhuish, 2001: 21) เนื่องจาก เด็กในช่วงปฐมวัยยังเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ได้แก่ การพัฒนาให้มีความรู้ถูกผิด การควบคุมอารมณ์ การควบคุมตนเองรวมถึงการปลูกฝัง คุณธรรมพื้นฐานและควมมีวินัยในตนเอง การเลียดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมจึงมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมสนับสนุนให้ เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี เห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) และการยอมรับใน ความแตกต่างของเด็กเป็นรายคน (Individuality) การส่งเสริมพัฒนาการในด้านนี้จึงต้องอาศัย ครู ผู้ดูแลเด็กที่ใกล้ชิดกับเด็กได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งมีความเข้าใจ ในพัฒนาการเด็กและรู้จัก ที่จะตอบสนองหรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะการที่เด็กไม่ได้รับการ ตอบสนอง หรือการตอบสนองในทางลบจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม เด็กจะพัฒนาการรับรู้ เกี่ยวกับตนเองว่ามีบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับตนเองที่ผิด มองตนเองไม่ดี ซึ่งจะทำให้เด็ก รู้สึกว่าตนเองคือบุคคลที่ไม่น่าพึงพอใจส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในขั้นต่อมา บทบาทของครูผู้ดูแลเด็กในการพัฒนาเด็กเล็กจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ครู จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลและส่งเสริม พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน (บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี, 2558: 97-109)

แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับพัฒนาการหรือที่รู้จักกันในวงการศึกษาปฐมวัยว่าการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice: DAP) เป็นแนวคิดหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้ดูแลเด็กที่จะใช้

ตัดสินและจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกำหนดนิยามของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (National Association for the Education of young Children: NAEYC) เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการกับเด็กปฐมวัย นิยามดังกล่าวเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในสาขาต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาพัฒนาการ มานุษยวิทยาทางวัฒนธรรม การศึกษาปฐมวัยและงานวิจัยพื้นฐานทางสมองต่าง ๆ ทำให้เกิดการขยายองค์ความรู้ที่ก้าวหน้ามากขึ้นเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย การกำหนดนิยามดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อปีคริสต์ศักราช 1986 จากการพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานทางการศึกษา และได้เกิดการตีความที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงได้มีการจัดพิมพ์หนังสือที่ขยายความและเพิ่มเติมเนื้อหาให้ลักษณะเฉพาะกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึงแปดปีขึ้นไปทั้งในด้านการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการ จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัยและศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อสาธารณชน เนื่องจากในขณะนั้นสหรัฐอเมริกาเกิดปัญหาการเร่งรัดทางวิชาการกับเด็กปฐมวัย มีการสอนที่เน้นการท่องจำและสอนทั้งชั้นเรียนตลอดเวลา ละเลยการเล่นที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่อาจก่อให้เกิดผลเสียและอันตรายแก่เด็กได้ (Gatwick, 1999: 54) แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ หรือ DAP ทำให้เกิดการเพิ่มประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัย โดยการเชื่อมโยงความรู้ทางพัฒนาการเด็กสู่การปฏิบัติทางการศึกษาปฐมวัยส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพการศึกษาปฐมวัย

สภาพปัจจุบันครูปฐมวัยมีลำดับขั้นของการพัฒนาวิชาชีพที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประสบการณ์ของครูปฐมวัยที่มีต่อความแตกต่างในลำดับขั้นของการพัฒนาวิชาชีพ ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรมีวุฒิไม่ตรงสาขาการศึกษาปฐมวัย ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ขาดการนิเทศ กำกับติดตามและผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของศูนย์อย่างต่อเนื่อง ด้านที่มีการปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร เนื่องมาจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดทักษะ ขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในงานด้านวิชาการ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตร (โสธราจิตรฉาย, 2555: 154) รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับครูผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ ผู้ดูแลเด็กเล็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อสำหรับการเรียนการสอน (สุตารัตน์ สอดเสน, 2556: 105) การจัดมุมประสบการณ์ไม่ครอบคลุม กิจกรรมของเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอนไม่เพียงพอ ไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนที่จะพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ปัญหาด้านการนิเทศภายใน ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการขาดกระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ครูผู้ดูแลเด็กยังขาดคุณภาพในเรื่องวิธี

การเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก เช่น ให้เด็กเรียนโดยท่องจำเพียงอย่างเดียวไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็ก การเร่งสอน อ่าน เขียน คิดเลข (จรรยา ชินสี, 2552: 65) และปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางท่านไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร และยังขาดการประเมินผลการใช้หลักสูตร การรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสามขวบมาเรียนร่วมกับเด็กสามขวบทำให้ไม่สามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้ไม่เท่าที่ควร ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ทำให้สื่อที่ได้มาไม่ตรงตามความต้องการ (ภัทรวดี แก้วกระจาย, 2555: 9) และครูที่เริ่มต้นทำงานใหม่ ๆ จะให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมประจำวันแบบวันต่อวันในชั้นเรียนให้สำเร็จและบ่อยครั้งที่ประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองเมื่อต้องพบกับชั้นเรียนที่ท้าทายและเผชิญกับความไม่เป็นจริง (นิยม ธรรมบุญ, 2553: 118) ระหว่างชั้นนี้ครูใหม่ต้องการการสนับสนุนความเข้าใจการส่งเสริมการอ่านยความสะดวกและการให้แนวทางความต้องการควรได้รับการตอบสนองโดยครูผู้มีประสบการณ์หรือศึกษานิเทศก์ สำหรับครูที่มีประสบการณ์จะมีขั้นของการพัฒนาวิชาชีพทั้งขั้นของการเริ่มใหม่และขั้นที่มีความพร้อมแล้วกล่าวคือมีความมั่นใจในทักษะต่าง ๆ ของตน แต่เพื่อหน่วงกับการทำซ้ำในสิ่งเดิม ๆ ครูที่มีประสบการณ์จะมีการสะท้อนความคิดมากขึ้นและสนใจขอบเขตของความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพที่กว้างขึ้น ครูเหล่านี้อยู่ในชั้นที่จะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ที่มีโอกาสได้ทำงานเป็นเครือข่ายกับเพื่อนร่วมงานและการตรวจสอบปัญหาและประเด็นต่าง ๆ ในชั้นเรียนและสาขาการศึกษาปฐมวัย (พรรณนิภา สายหยุด, 2558: 39)

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Communities of Practice (COP) or Collegial Study Groups) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของครูประจำการ ทั้งนี้เพราะมีรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (Ongoing) ในการปฏิบัติงานเป็นการรวมกันของกลุ่มบุคคลของครูวิชาชีพที่มีความสนใจและความปรารถนาร่วมกันในการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษผ่านการแลกเปลี่ยน (Sharing) ข้อความรู้ ความเข้าใจลึกซึ้ง หรือแนวทางปฏิบัติที่ดี (Wenger, 1998: 222; McDermott & Snyder, 2002: 4) ชุมชนแห่งการปฏิบัติได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูในหลายบริบททั้งในโรงเรียนและศูนย์ดูแลเด็ก (Child Care Program) การรวมกลุ่มของ ชุมชนแห่งการปฏิบัติอาจเป็นสมาชิกขององค์กรในเฉพาะหรือเป็นการรวมกันของครูและบุคคลภายนอกซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) การประชุมของชุมชนแห่งการปฏิบัติต้องการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้ซึ่งมีความรู้ประสบการณ์และมีทักษะในการปฏิบัติสามารถช่วยให้กลุ่มเกิดคำถามต่อสิ่งที่ปฏิบัติ เชื่อมโยงหรือให้ความคิดใหม่ ๆ หรือขยายความชัดเจนของ

แนวคิดหลักที่ใช้ปฏิบัติให้แหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์และอยู่ร่วมในงานอย่างมีความสัมพันธ์

โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษได้พัฒนาแนวคิดการกระบวนการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูเคยได้รับมาก่อน นำมาเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์และการปฏิบัติและส่งเสริมการสะท้อนความคิดเชื่อมต่อกับความรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ บนฐานคิดที่ว่า “สภาพการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศทำให้รูปแบบการพัฒนาครูไม่สามารถใช้แนวทางพัฒนาด้วยการฝึกอบรม (Training) ได้เพียงอย่างเดียว แต่สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพและการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้ดูแลเด็กในเรื่องพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจะเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” โดยการพัฒนาตามหลักการดังกล่าวของครูปฐมวัยก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพในสถานที่ปฏิบัติงานของโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ บนฐานแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice) อย่างต่อเนื่องและได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษากระบวนการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ของโรงเรียน มีกระบวนการเป็นอย่างไรและความสำเร็จคืออะไร อยางไร ที่จะนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ให้กับครูผู้ดูแลเด็กในการพัฒนาเด็กเล็ก เพราะนอกจากจะเป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยแล้ว รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง โรงเรียนทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และการใช้แนวคิดดังกล่าวยังเอื้อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืนให้กับกลุ่มครูผ่านการฝึกฝนทักษะสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูจะได้ใช้พัฒนาตนเองและส่งต่อสู่นักเรียนอย่างไร อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้การพัฒนาเด็กเล็กสร้างสรรค์ชุมชนแห่งการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กให้ประสบผลสำเร็จมากน้อยขนาดไหน จึงนำมาสู่การศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำหรับการสร้างความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย กระบวนการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชน
เพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่มีความสำเร็จ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งบรรยายลักษณะ
เงื่อนไขและสภาพเหตุการณ์ที่เป็นจริงของการพัฒนาผู้ดูแลเด็กแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติ
ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (DAP) โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหาร
ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คนประกอบด้วย 1) รองผู้
อำนวยการฝ่ายวิชาการ 2) หัวหน้าระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ 3) ครูผู้ดูแลเด็ก
เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ผ่านและใช้การพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่
เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (DAP) โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ จำนวน 15 คน และ
4) ผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละชั้นที่ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) จำนวน 1 แบบในการถอดแบบ เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อใช้เป็นกรอบในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเขียนยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ยกร่างแบบสัมภาษณ์ โครงสร้างเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสม กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ โดยอาศัยข้อมูลสอง ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ 1) ข้อมูลจากการศึกษาสภาพต้นทุนและประชากร 2) ข้อมูลกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: โดยจัดทำข้อมูลให้อยู่ในลักษณะของแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแสวงหาบทเรียนแห่งการ เรียนรู้ในการวิจัยนี้สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำแบบกระบวนการโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางาน วิจัยครั้งนี้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ ปรึกษา 2) นำแบบกระบวนการโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทั้งหมดไปให้ผู้ทรง คุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth Interview) และจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์และการเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบกระบวนการ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ กล้องถ่าย รูป สมุดจดบันทึก นิตหมายผู้ช่วยจดประเด็นสัมภาษณ์ และเริ่มสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยขอ อนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์และมีผู้ช่วยจดประเด็นสัมภาษณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถาม คำถามพร้อมทั้งคอยจดบันทึกสาระสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลตอบ และดำเนินการนำประเด็นที่ได้ ตั้งเป็นกรอบเชิงคำถามบูรณาการกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นำมาใช้ ในการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ และจัดทำเป็นเอกสารรายงาน วิจัยฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถทำต่อไปหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลต้องมีมุมมองของคนใน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลต้องอาศัยสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) จำนวนมากที่ผู้วิจัยคิดขึ้นเองตลอดเวลา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล

(Methodology Triangulation) สุภางค์ จันทวานิช (2545: 29-30) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตในขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยอาศัยแนวทางดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าตลอดเวลา เช่น ขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยใช้ประเด็นคำถามตามแบบสัมภาษณ์โครงสร้างเดียวกันซึ่งให้แต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเต็มที่เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ของแต่ละคนที่ให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ต่างกัน รวมทั้งผู้วิจัยได้มีการอภิปรายกับผู้ช่วยจัดบันทึกคำสัมภาษณ์ในการวิจัยนี้ก่อนสรุปสาระสำคัญต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นคำถามทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบให้เกิดความมั่นใจในคำตอบที่ได้และตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการอื่น ได้แก่ การศึกษาเอกสารและรายงานผลการดำเนินงาน และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตเพิ่มเติมและสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการศึกษา

1. ศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางที่ครูพึงปฏิบัติในการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการการพัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านการอบรม 7 ด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การออกแบบสภาพแวดล้อมทางการเรียน การพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการใช้แผนพัฒนาเด็กรายคนและแผนอื่น ๆ

2. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เอื้ออาทรครูทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ประจำวันกับเด็กที่ตนสอน ครอบครัวของเด็กและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ การพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ

3. การดูแลเด็กการพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษมุ่งเน้นการแสดงออกให้เด็กเห็นว่าเขามีความสำคัญ มีตัวตนท่ามกลางเด็กคนอื่น ๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยที่ไม่ต้องมีการควบคุมจากครูในช่วงเวลาสั้น ๆ

4. การใช้เวลาในการจัดกิจกรรม การจัดกลุ่มและการจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ การพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ มุ่งเน้นมีการจัดเวลาให้เด็กได้มีกิจกรรมทั้งภายในห้องและกิจกรรมนอกห้องเรียน

5. การตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก การพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษมุ่งเน้นให้ครูตระหนักว่าสภาพแวดล้อมมีความจำเป็นสำหรับที่จะช่วยให้เด็กได้สำรวจและเรียนรู้แนวคิดใหม่

6. การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กทุกคนการพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ มุ่งเน้นให้ครูใช้หลักสูตรทั้งในด้านเนื้อหาและพัฒนาการทุกด้านเป็นกรอบในการทำงานที่มี ความยืดหยุ่นสำหรับสอนและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแผนประจำวันและในกิจกรรมการเรียนรู้ มีการเล่นอยู่ในแผนปัจจุบัน

7. การจัดการเรียนการสอนที่มีความเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้งเพื่อสร้างความรู้และทักษะให้กับเด็กการพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ มุ่งเน้นครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงผลที่ได้จากการประเมินเด็กทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

D-C-S-U(t)-R-M-U(i)

Model – System AnubanSisaket School

1. การออกแบบสภาพแวดล้อมทางการเรียน (Designing Enriched Learning Environments)
2. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เอื้ออาทร (Creating Caring Communities for Learning)
3. การดูแลเด็ก (Supervising Children)
4. การใช้เวลาในการจัดกิจกรรม การจัดกลุ่มและการจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ (Using Time, Grouping, and Routines to Achieve Learning Goals)
5. การตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก (Responding to Children's interests and Need)
6. การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กทุกคน (Making Learning Meaningful for All Children)
7. การจัดการเรียนการสอนที่มีความเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้งเพื่อสร้างความรู้และทักษะให้กับเด็ก (Using Instruction to Deepen Children's Understanding and Build Their Skills and Knowledge)

2. ความสำเร็จกระบวนการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการปฐมวัย

สภาพความสำเร็จด้านความสามารถในการดูแลเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ข้อมูลจากการสังเกตการณ์การสอนและการจัดสภาพแวดล้อมของครูผู้ดูแลเด็กที่เข้าร่วมวิจัยในโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ พบสภาพดังนี้

1. ผู้บริหาร มีการติดตามการทำงาน โดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ถ้ามถึงความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ปัญหา และการทำงานเสมอ มีการมอบหมายหรือมอบอำนาจในการที่จะให้หัวหน้า เป็นผู้กำกับติดตามในเชิงลึก แต่ผู้บริหารต้องเป็นผู้กำกับในเชิงนโยบาย มีการติดตามและกระตุ้น ไปยังหัวหน้าเมื่องานเกิดความล่าช้า และควรสอนแนะแนวทางในการทำงานอยู่เสมอมีความเห็นอกเห็นใจผู้ปฏิบัติ เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และผู้ปกครอง/ชุมชน/อบต./หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในบ้านให้อึดต่อการเรียนรู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับครูผู้ดูแลเด็ก

2. ส่งเสริมเชิงปฏิบัติการในการทำงานเป็นทีมการทำงานร่วมกันร่วมกันควรต้องมีการประชุมและการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายการทำงาน ในรูปแบบผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติ (TOP – DOWN) โดยเป็นเป้าหมายร่วม และเป็นอุดมการณ์ร่วม แต่การปฏิบัติงานควรใช้การบริหารงานแบบแนวราบ และแบบการกระจายงานอย่างทั่วถึง ส่งเสริมยึดหลักความถูกต้องเสมอเพื่อนำไปสู่การเตรียมการหรือแผนงานครั้งต่อไปมีความถูกต้อง รวดเร็ว ชัดเจน จัดอบรมชี้แจง เพิ่มพูนจัดการความไม่เข้าใจ และมีความสำคัญ ให้มีความเข้าใจตรงกัน และพัฒนามากขึ้นเชื่อว่าทีมงานแต่ละฝ่ายมีความสำคัญเท่ากันเสมอในการทำงาน

3. วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และการนำความรู้มาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดการศึกษาดูงานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนหลังการทำงาน จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้โดยให้บุคคล ที่ทำงานได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการส่งเสริมความสร้างสรรค์ และนำเสนอวิธีการทำงานใหม่ ๆ โดยประยุกต์เอาความรู้เดิมและความรู้ใหม่มาพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการนำความรู้ที่มีอยู่จากแหล่งต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

1. กระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการดูแลเด็กของครูผู้ดูแลเด็กที่เข้าร่วมวิจัย พบว่าครูผู้ดูแลเด็กมากกว่าร้อยละ 80 มีการพัฒนาความสามารถในทุกด้านสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะครูผู้ดูแลเด็กทุกคนให้ความสนใจและร่วมกระบวนการอย่างต่อเนื่องหลังจากผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในระยะก่อตั้งชุมชนในชั้นเสริมสร้างความสัมพันธ์ และขั้นของการสำรวจวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม ทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมองเห็นปัญหาของการพัฒนาเด็กเล็กที่มีร่วมกัน จากกิจกรรมการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่มพบว่ากลุ่มครูผู้ดูแลเด็กมีภาพที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น เช่น การร่วมกันจัดการประเด็นด้านเอกสารการประเมินคุณภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัย การวางแผนเพื่อการจัดประชุมกลุ่มผู้ปกครอง การร่วมกันคิดและจัดการกับปัญหาที่มีร่วมกันก่อให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลความคิด เครื่องมือและเอกสารเพื่อร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายบรรยากาศของการช่วยเหลือและแบ่งปันนี้เองที่ช่วยทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ทั้งกับครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ร่วมกันในการพัฒนาเด็กเล็กทุกระดับที่เปิดให้มีการเรียนการสอนในเครือข่ายเดียวกัน สอดคล้องกับ Senge et al., (2000: 66-98) ได้เสนอแนวทางในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการสำคัญสามประการหนึ่งในนั้นคือการมองเป้าหมายร่วมกัน Guiding Ideas การสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับหลักการเป้าหมายและแนวเป็นทางการทำงานเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการปรับทัศนคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สนับสนุนให้เกิดสัมพันธ์ภาพและความร่วมมือที่ดีสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เป็นองค์กรที่สมาชิกมีการสะท้อนและการเรียนรู้ระหว่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ เขียววัฒนา และสุปรีดา มณีป็นติ (2559: 51-68) การดูแลเด็กตามมาตรฐานด้านการศึกษาที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองกว้างกว่าที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ คำว่าผู้ปกครองหมายถึงญาติที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กเช่น ปู่ ย่า ตายาย ฯลฯ โดยเชื่อว่าครูดูแลเด็กที่ศูนย์เด็กเล็กฯ เป็นการลงทุนร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งนี้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการสร้างเสริมสุขภาพตามกระบวนทัศน์ใหม่ที่เปลี่ยนจากการมุ่งที่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือพฤติกรรมสุขภาพเป็นหลักอย่างเดียวมาเป็นการต้องช่วยสร้างพลังอำนาจเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองให้คน (Empowerment) จึงจะทำให้ประชาชนสุขภาพดีขึ้น ในความเชื่อนี้ผู้ที่มีพลังอำนาจอย่างแท้จริงจะสามารถควบคุมหรือปรับวิถีชีวิตสุขภาพและปรับเปลี่ยนภาวะความเป็นอยู่ของตนเองได้ และงานวิจัยของสว่างจิตร์ วิเศษ (2556: 93-99) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนเทศบาล 7 เทศบาลอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัด

อุดรธานี พบว่า ครูมีความมั่นใจสามารถจัดหน่วยการเรียนรู้เขียนแผนการเรียนรู้และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำเร็จกระบวนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยสภาพความสำเร็จด้านการบริหารจัดการในการดูแลเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กข้อมูลจากการสังเกตการณ์การสอนและการจัดสภาพแวดล้อมของครูผู้ดูแลเด็ก โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษที่เข้าร่วมวิจัย 1) ผู้บริหาร มีการติดตามการทำงาน โดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ส่งเสริมเชิงปฏิบัติการในการทำงานเป็นทีมการทำงานร่วมกันร่วมกัน ควรต้องมีการประชุมและการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อเป้าหมายที่ชัดเจนมีการกำหนดเป้าหมายการทำงาน 3) วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และการนำความรู้มาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมาก สอดคล้องกับ Weiss et al., (2006: 27-49) ได้อธิบายว่า Harvard Family Research Project หรือ HFRP ได้ชี้ให้เห็นใน ความเชื่อที่ว่า เด็กจะประสบความสำเร็จในสถานศึกษาได้นั้นจะต้องได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดเวลาของเด็ก ซึ่งรวมถึงครอบครัว สถานศึกษาทุกระดับ หน่วยงานส่งเสริมด้านสุขภาพต่าง ๆ ธุรกิจต่าง ๆ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การนำกระบวนการไปใช้ครูผู้ดูแลเด็กควรศึกษาแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติถึงองค์ประกอบสำคัญ ขั้นตอนของกระบวนการรวมถึงยุทธศาสตร์การดำเนิน ประกอบบริบทสภาพการทำงานจริงของครูผู้ดูแลเด็กในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กให้เข้าใจ เพื่อนำมาวางแผนดำเนินการและเลือกใช้กิจกรรมเครื่องมือ เทคนิควิธีได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของครูผู้ดูแลเด็กในสภาพจริง

2. การดำเนินการของกระบวนการควรมี ผู้ปกครอง/ชุมชน/อบต./หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ชินสี. (2552). **แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรรณนิภา สายหยุด. (2558). **แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแม่ใจจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ.
- นิยม ธรรมบุญ. (2553). **การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านภูมิศาลา ตำบลโคกเพชร อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญฤทธิ ปิยะศรี. (2558) **รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเสริมสร้างสมรรถนะระหว่างบุคคลหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรวดี แก้วกระจาย. (2555). **การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วัชรารณณ์ เขียววัฒนา และสุปรีดา มณีปันติ. **การดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กน่ายู่** **คุณแม่แม่ของโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร**. **วารสารเกื้อการุณย์**, 23(2): 51-68.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สว่างจิตร วิเศษ. (2556). **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโรงเรียนเทศบาล 7 เทศบาลอุดร อำเภอเมืองจังหวัดอุดร**. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 3(1): 93-99.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุदारัตน์ สอดเสน. (2556). การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบ้านกรวด. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- โสธรา จิตรฉาย. (2555). การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Gestwicki, C. (1999). *Developmentally Appropriate Practice: Curriculum and
development in early education*. Boston: Delmar Publisher.
- McDermott, Richard, and Snyder, Williams C., *Cultivating Communities of
Practice: A Guide to Managing Knowledge*, Harvard Business
School Press, Cambridge, USA, 2002, 304 pages (ISBN 1-5781-330-8).
- Melhuish, E.C., Sylva, K., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I. & Taggart, B. (2001).
*The Effective Provision of Preschool Education Project, Technical
Paper 7: Social/behavioral and cognitive development at 3-4
years in relation to family background*. London: Institute of
Education/DfES.
- Senge, P. M., N. Cambron-McCabe, T. Lucas, A. Kleiner, J. Dutton, & B. Smith.
(2000). *Schools that Learn: A Fifth Discipline Fieldbook for
Educators, Parents, and Everyone Who Cares about Learning*. New York:
Doubleday.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and
identity*. Cambridge University Press. [Online]. Available form:
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511803932>.
[accessed 5 January 2020]
- Weiss, Heather B; Caspe Margaret; and Lopez, M. Elena. (2006). *Family
Involvement in Early Childhood Education*. Harvard Family
Research Project. [Online]. Available form: [www.gse.harvard.edu/
hfrp/project/fine/resources/guide.html](http://www.gse.harvard.edu/hfrp/project/fine/resources/guide.html). [accessed 5 January 2020]

